

Југославија и „нова европска архитектура“

ВОЈНО ДЕЛО 6/1998.

Др Предраг Симић

... Европски континент, већ четири деценије подељен на два међусобно опречна политичка, економска и социјална система, захваћен је последњих година снажним таласом промена, које су значајно измениле његову геополитичку конфигурацију и отвориле процес дубоке и далекосежне еволуције, која непосредно утиче на положај и интересе свих чинилаца међународних односа у Европи. Савремене промене у Европи, несумњиво, допринеле су крају хладног рата и трке у наоружавању, али је, истовремено, њима окончан и један систем међународних односа, који је, упркос својим многобројним недостацима, омогућио најдужи период мира и стабилности у новијој европској историји. Њихова брзина и асиметричност (интеграција на западу и дезинтеграција на истоку континента) отвориле су више дилема, а међу њима и о томе да ли Европа одиста престаје бити биполарна или се ради само о интермецу, у којем ће стару поделу Исток – Запад заменити подела између „центра“ и „периферије“, односно између развијеног и чврсто интегрисаног запада и неразвијеног и нестабилног истока континента. Да ли су текући европски процеси неповратни или би и даље ваљало рачунати на могућност повратка на раније хладноратовске поделе под утицајем бројних чинилаца зависи, пре свега, од карактера даљег развоја у Совјетском Савезу, Југославији и другим земљама Средње и Источне Европе. Стога бројни аналитичари европских збивања све чешће првобитну синтагму о прерастању „биполарне“ у „континенталну Европу“, као резултату окончања „хладног рата“ на континенту, све чешће замењују тезама о настанку „међуевропе“ и „једне и по Европе“.

Послератна подела Европе на Исток и Запад нестаје, пре свега, због тога што нестаје Источна Европа у њеном идеолошком и геополитичком значењу. Повлачење Совјетског Савеза из тог подручја и колапс државног социјализма створили су својеврсни „вакуум“, не само у појасу између Балтика и Јадрана него и у размерама читавог континента, будући да се и западне интеграције сада суочавају с изазовима за које, изгледа, нису биле довољно спремне. Отуда првобитно уверење да идеје западноевропске интеграције („Европа '92“) нуде упориште променама на читавом континенту, а тиме и универзалне одговоре на проблеме савремених европских друштава, сада делује много мање убедљиво него пре годину дана, те се није тешко сложити с циничном опаском Ралфа Дарендорфа да ће „Европа '92 свакако доћи, само се не зна кад“...